

KICHIK MAKTAB YOSHIDAGI BOLALAR PSIXOLOGIYASI

Maxmudov Salimjon Uralovich

JDPU. Umumiy psixologiya kafedra o'qituvchisi

maxmudov.salim@gmail.ru

Annotatsiya: Bolalarning kichik maktab yoshidagi davri 7 yoshidan 11 yoshgacha

boshlang'ich sinflarda o'qishi yillariga to'g'ri keladi. Bog'cha yoshidagi bolalik davri tugadi. Maktabga kelish oldidin bola quyidagiga ko'ra o'z hayotini eng muhim davriga ya'ni maktab davriga tomonida qo'yiladigan turli tuman talablarni bajarishga boshqacha qilib aytganda ta'lim olishga xali jismoniy ham psixologik jihatidan tayyor bo'ladi.

Kalit so'zlar: idrok, diqqat, bolalar xotirasi, o'yin faoliyati, o'qish faoliyati, organizmning tiniqligi, badiiy-estetik rivojlanish

Bola rasm chizish mashg'ulotlarida melg' yoki plastinkadan narsa yasash ishlarida va eng oddiy ko'rish yasash mashg'ulotlarida yaqqol namayon bo'ladi. Bola o'z diqqatini boshqarishda o'z diqqatini mustaqil tashkil qilishida bir muncha tajriba xosil qilgan bo'ladi. 7 yosh bolaning so'z xonasi ham etarli darajada boy va mavhum tushunchalar miqdori ancha yuksak bo'ladi.

Bola eshitganlarini yetarli darajda keng tushunadi. Mutaxxassislarning tadqiqotlaridan ma'lum bo'lishicha yaxshi tashkil qilingan ta'lim 6 yoshdan 7 yoshgacha bo'lgan bolalar tafakkurini rivojlantiradi. Ular sodda mashqlar va masalalarni tuza oladigan hamda echa oladigan bo'ladilar. Ularda burch hissi va javobgarlik hissi endigina namayon bo'la boshlaydi. 7 yoshli bola o'z hissiyotlarini boshqarish tajribasini ega bo'larningt hammasi maktab ta'limiga tayyorgarligi muhim shartlaridan biri yuqorida aytganlarining hammasi bolaning maktab psixologiyasi jihatidan tayyor ekanligi obektiv tamoyillarga maquldir. Boshlang'ich sinflarda pedagog ishlarni tashqil qilishda kichik maktab yoshidagi bolalarning anatomik fiziologik xususiyatlarini ijtimoiy taraqqiyot darajasini ham hisobga olish lozim.

D.N. Levitov to'g'ri qayd qilib o'tganidek xech bir maktab yoshida salomatlik xolatiga va ijtimoiy taraqqiyotiga kichik maktab yoshidagi maxkam bog'liq bo'lmaydi.

Bola 7 yoshdan 11 yoshgacha jismoniy jihatdan nisbatan osoyishta va bir tekisda rivojlanadi. Bo‘yi va og‘irligi organizmning tiniqligi o‘pkasining hayotiy xajmi ancha tekis va propalg‘SIONAL rivojlanadi

Psixolog L.S.Slavinaning ko‘rsatishicha boshlangich sinfda bilish faolligi etarli darajada bo‘lmagan bolalar uchrashi mumkin.

Bunday bolalar intiluvchan jihatidan normal rivojlangan bo‘ladilar. Bu rivojlanish ularning o‘yin va amaliy faoliyatlarida namayon bo‘ladi. Faol fikr qilish ular uchun harakterlidir. Bunday o‘quvchilariga o‘qituvchida aloxida diqqat bilan qarashi kerak. Ularning fikr qilishi faoliyatiga odatlantirib ularni yutuqlarini har tomonlama qo‘llab-quvvatlashi dastlabki paytlarda o‘quv vazifalarini bajarishni o‘yin va amaliy faoliyatni bilan bog‘lab olib borish kerak.

Muammoli savol: Kichik maktab yoshidagi bolalarning etakchi faoliyati nimadan iborat?:

Kichik maktab yoshidagi o‘quvchilarning barcha o‘qish faoliyati qat’iiy ravishda maqsadga muvofiqlashtirilgandir. Birinchidan, o‘quvchilar o‘qish, yozish, va hisoblash malakasini egallashlarini, arifmetika, ona-tili, tarix, geografiya va tabiyatshunoslikdan geometriyaning elementar asoslaridan ancha katta xajmda bilimni ortirishlari kerak.

Ikkinchidan, bolaningsh bilim darajasi va bilish qiziqishlari kengayadi hamda rivojlanadi.

Uchinchidan bilim jarayonlarininng taraqqiyoti, aqliy rivojlanish yuzaga Faol mustaqil ijodiy faoliyat uchun qobiliyat tarkib topadi va nixoyat o‘qishga bo‘lgan yo‘nalish o‘qishga nisbatan maxsuliyatli munosabat o‘qishni yuksak omillarini topishi kerak. Kichik maktab yoshidagi o‘quvchilarning bilim jarayonlarini va ularning faoliyatida taraqqiy etishini harakterlab beramiz.

Idrok. Kichik maktab yoshidagi bolalar idrokining o‘tkirliги sofligi bilan farq qiladilar. O‘quvchilarning idroki o‘ziga xos bilimga tomoshabin tariqasida berilganlik bilan farq qiladi.

Diqqat. Kichik maktab yoshidagi o‘quvchilar diqqatining asosiy hususiyatlari ixtiyoriy zaifligidadir. Kichik maktab yoshida diqqatni iroda kuchi bilan moslash va uni boshqarish imkoniyati cheklangan bo‘ladi.

Xotira. Kichik maktab yoshidagi o‘quvchilarda xotira ta’limining ta’siri bilan ikki yo‘nalishda rivojlanadi. So‘z mantiq xotirasining va mahnosiga tushunib esda olib qolishning rolg‘g‘i va uning salmog‘i kuchayadi, tartibga solish imkoniyatlariga bo‘ladi. Birinchi signal sistemasining faoliyatining nisbatan ustunligi tufayli kichik

maktab yoshidagi o'quvchilarda so'z mantiq xotirasi deb atalgan xotiraga qaraganda ko'rgazmali-obrazli xotira ko'proq rivojlangan bo'ladi. Kichik maktab yoshidagi o'quvchilar qoida va tushuntirishlarga qaraganda konkret ma'lumotlarni, voqeliklarni, qiyofalarni narsalarni va faktlarni yaxshi tez esda olib qoladigan va xotiralarida mustahkam saqlaydilar.

Xayol. Hayol muhim psixik bilish jarayonlaridan biridir. Hayolning faoliyasiz o'qituvchi gapirayotgan va darslarda yozilgan narsalarning tassavvur qilishni hamda ko'rgazmali obrazlar bilan ishlashni bilmay turib, xech qanday o'quv predmetni chinakkam o'zlashtirishi mumkin emas.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

- 1 . Do'smuxamedova Sh.A., Tillashayxova X.A., Baykunosova G.Yu., Ziyavitdinova G.Z., «Yosh davrlari va pedagogik psixologiya» - Darslik Toshkent. Nizomiy nomidagi TDPU, 2021 y
2. Ivanov I., Zufarova M. “Umumiy psixologiya”. O'z.FMJ., 2008 yil
3. Davletshin M.G., Mavlonov M.M., To'ychieva S.M. “Yosh va pedagogik psixologiya” T. TDPU, 2009 y.
4. Safoev N.S., Mirashirova N.A., Odilova N.G. “Umumiy psixologiyasi nazariyasi va amalyoti”:-T .: Nizomiy nomidagi TDPU, 2013.
5. Xaydarov F.I., Xalilova N. “Umumi psixologiyasi”. T.: “Fan va texnologiyalar” markazi bosmaxonasi: 2009 y
6. Nazirova L.V., Raximova I.G., Kamalova Z.X., Xolmuratova D.A., “Umumiy psixologiya” – T. TDPU darslik. 2020
7. Yugay A.X., Mirashirova. N.A. “Umumiy psixologiya” T. TDPU, 2014 y.
8. G'oziev.E.G Psixologiya (Yosh davrlari psixologiyasi) T: O'qituvchi. 1994 yil

**Research Science and
Innovation House**